

طراحی معماری داده سیستم نظارتی بیماری کووید-۱۹: یک مرور نظام مند

مصطفی شنبهزاده^۱، هادی کاظمی آرپناهی^{۲*}، رئوف نوپور^۳، حمیده حقیری^۴، فاطمه مباشری^۵، زینب بازوندنژاد^۶

- (۱) گروه فناوری اطلاعات سلامت، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ایلام، ایران
 (۲) گروه فناوری اطلاعات سلامت، دانشکده علوم پزشکی آبادان، آبادان، ایران
 (۳) گروه فناوری اطلاعات سلامت، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
 (۴) گروه اطلاعات سلامت، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۶/۲۹

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۳/۷

چکیده

مقدمه: مدیریت و کنترل بیماری‌های مشمول گزارش چالش برانگیز است؛ زیرا این بیماری‌ها شامل طیف وسیعی از بیماری‌های عفونی می‌شوند که نیازمند گزارش‌دهی صحیح و به‌موقع هستند؛ از این‌رو به‌منظور غلبه بر این محدودیت‌ها، وجود یک سیستم اطلاعات منسجم در سطوح مختلف با استفاده از اصول معماری دقیق، برای مدیریت مؤثر داده‌های بیماری ضروری است؛ بنابراین، هدف مطالعه حاضر، شناسایی الزامات اصلی معماری داده‌ای مورد نیاز برای مدیریت مؤثر و بهینه بیماری کووید-۱۹ و طراحی الگوی معماری داده نظام مراقبتی آن است.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر یک بررسی مروری از نوع نظام‌مند بود که در سال ۲۰۲۰، به‌واسطه جستجوی جامع در منابع اینترنتی و پایگاه‌های اطلاعاتی انجام شد. جستجو در پنج پایگاه داده منتخب شامل Science direct، Web of Science، Scopus، PubMed و موتور جستجوی Google scholar، به‌منظور شناسایی معیارهای طراحی معماری داده بیماری کووید-۱۹ از راه تعریف فرمول جستجو، اعمال معیارهای ورود و خروج، تنظیم فیلترهای جستجویی و سپس شناسایی مقالات مرتبط صورت گرفت؛ سپس موارد معرف اجزای معماری داده بیماری کووید-۱۹ از مقالات استخراج و در کلاس‌های مطلوب جایگذاری شدند. درنهایت، از نتایج به‌دست‌آمده، الگوی معماری سیستم نظارتی بیماری بصری‌سازی شد.

یافته‌های پژوهش: از مجموع ۳۹۸ مطالعه بازبینی‌شده، تعداد ۲۷ مقاله معیارهای ورود به مطالعه را برآورده ساختند. یافته‌های به‌دست‌آمده از بررسی مقالات انتخابی، در پنج کلاس اصلی شامل موارد سازمان‌های درگیر در مدیریت داده (تولیدکننده داده، استفاده‌کننده داده و تصمیم‌گیران)، منابع داده‌ای، الزامات اطلاعاتی (شامل ۱۱ کلاس اطلاعاتی و ۹۷ عنصر اطلاعاتی)، استانداردها (محتوا و ساختار) و معیارهای کنترل کیفیت داده دسته‌بندی شد.

بحث و نتیجه‌گیری: راه‌اندازی معماری داده سفارشی، برای مدیریت بیماری کووید-۱۹ می‌تواند ظرفیت نظام‌های بهداشتی درمانی در پیشگیری از همه‌گیری گسترده این بیماری و ارتقای کیفیت درمان، به‌واسطه بهبود نظارت‌های بهداشتی به‌موقع و اثربخش، بررسی‌های همه‌گیرشناسی دقیق، کمک به تصمیم‌گیری‌های بالینی و سیاست‌گذاری‌های بهداشتی را ارتقا دهد.

واژه‌های کلیدی: بیماری‌های مشمول گزارش، معماری داده، کووید-۱۹، سیستم اطلاعات و سیستم مراقبت

* نویسنده مسئول: گروه فناوری اطلاعات سلامت، دانشکده علوم پزشکی آبادان، آبادان، ایران

Email: Hadi.kazemi67@yahoo.com

Copyright © 2019 Journal of Ilam University of Medical Science. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution international 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits copy and redistribute the material, in any medium or format, provided the original work is properly cited.

مقدمه

بیماری ویروسی و منتشرشده کروناویروس ۲۰۱۹، معروف به کووید-۱۹، بیماری مشترکی میان انسان و حیوان است که در دسامبر ۲۰۱۹، اولین مورد آن در ووهان چین گزارش شد (۱). این بیماری، به راحتی از انسان به انسان سرایت می‌کند؛ از این رو، به سرعت در سایر کشورها شیوع پیدا کرد، به طوری که سازمان بهداشت جهانی (WHO) در گزارش خود، این بیماری را یک تهدید برای بهداشت جهانی معرفی نمود. امروزه، این بیماری به شکل جهان‌گیر درآمده است که وضعیت‌های بهداشتی، اجتماعی، اقتصادی و توسعه‌ای بسیاری از کشورها را به مخاطره انداخته است (۲). پزشکان، کارکنان آزمایشگاه و سایر ارائه‌دهندگان خدمات مراقبتی و بهداشتی، به عنوان اولین حلقه از زنجیره یکپارچه کنترل و مدیریت بیماری‌ها در نظام سراسری بهداشت عمومی ملزم‌اند که پس از شناسایی موارد جدید بیماری کووید-۱۹، مراتب را به سرعت، به واسطه بهره‌گیری از قابلیت‌های سیستم‌های اطلاعاتی، به سازمان‌های ذی‌ربط گزارش دهند (۳).

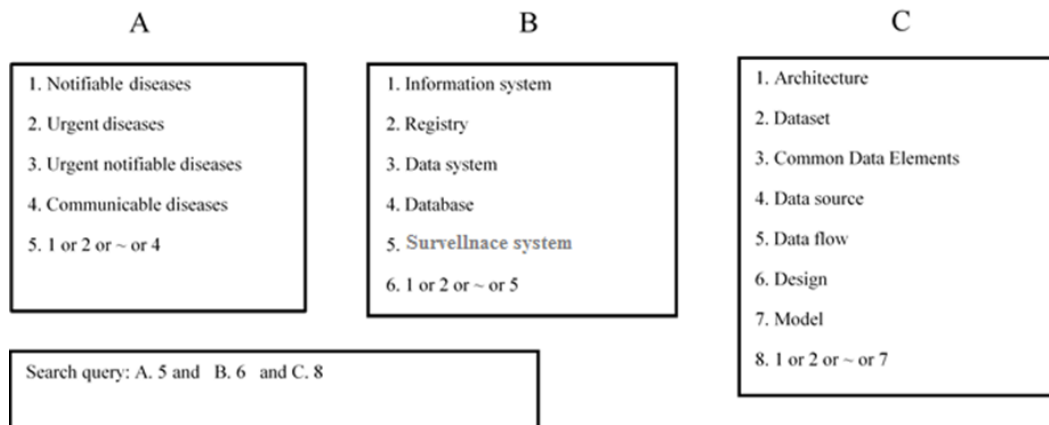
سیستم اطلاعات بیماری کووید-۱۹، یکی از زیرمجموعه‌های سیستم‌های اطلاعات بهداشتی است که در جمع‌آوری، سازمان‌دهی، پردازش و بازیابی داده‌های مرتبط با بیماری، در سازمان‌های گوناگون نقش مهمی ایفا می‌کند. با استفاده از این سیستم می‌توان تصمیم‌گیری‌های مربوط به بهداشت عمومی در مواردی از جمله پیشگیری، برنامه‌ریزی، ارتقای سلامت، بهبود کیفیت و اختصاص منابع را بهبود بخشید (۴). این سیستم در پایش، کنترل و پیشگیری از وقوع و گسترش بیماری، به سبب پایش مداوم وضعیت‌ها مؤثر است. اهمیت گزارش‌دهی سریع، دقیق و به موقع موارد شناسایی‌شده بیماری کووید-۱۹ به سازمان‌های ذی‌نفع، لزوم پایه‌ریزی معماری داده بیماری را دوچندان کرده، به ویژه که این بیماری در چند ماه اخیر، مشکلات اقتصادی فراوان و بار چشمگیری به بیماران، سیستم‌های مراقبت بهداشتی و جامعه تحمیل نموده است (۵).

برای ایجاد سیستم اطلاعات کارا و هماهنگ با فرایندهای کاری و سازمان، طراحی الگوی معماری داده

آن ضروری است. در واقع، با گسترده شدن حوزه کاری و عملیاتی سیستم‌های اطلاعات و افزایش پیچیدگی‌های آن‌ها، استفاده از یک ساختار منطقی برای تعریف و کنترل رابط‌های کاربری و یکپارچه‌سازی اجزای سیستم ضروری است (۶). معماری داده شامل مجموعه سازمان‌های درگیر در تولید، فرایندها و یکپارچگی داده، ارتباط میان عناصر داده‌ای و قوانین انتخاب، ایجاد و نگهداری داده است. در معماری داده، عناصر اطلاعاتی، ارتباطات آن‌ها، چگونگی جریان داده از منبع به مقصد و محتوای آن تعیین می‌شود (۷). با توجه به اهمیت پایه‌ریزی سیستم‌های اطلاعاتی سفارشی و کاربردی برای مدیریت سراسری اطلاعات کووید-۱۹، در پژوهش حاضر بر آنیم تا به واسطه روش مرور نظام‌مند و بررسی جامع منابع اینترنتی مرتبط در زمینه اجزای معماری داده سیستم اطلاعات بیماری‌های مشمول گزارش، الزامات معماری داده سیستم نظارتی کووید-۱۹ شناسایی و الگوی معماری داده نظام ثبت بیماری کووید-۱۹ طراحی و بصری‌سازی شود.

مواد و روش‌ها

برای شناسایی الزامات معماری داده سیستم نظارتی بیماری‌های کووید-۱۹، از رویکرد مرور نظام‌مند استفاده شد. جستجوی مقالات به زبان انگلیسی، بر اساس کلیدواژه‌های انتخابی متناسب با سرعنوان موضوعی پزشکی تنظیم گردید. برای جستجو، از قابلیت جستجوی پیشرفته در پایگاه‌های داده Web of Science، PubMed، Scopus، Science direct و موتور جستجوی Google scholar استفاده گردید. بدین منظور، از عملگرهای جستجویی (AND, OR, NOT)، کلیدواژه‌های انتخابی و تنظیم دامنه جستجو (Title, title/abstract and title/abstract/keyword) و اعمال فیلترهای جستجو (Full text articles) (between 2000-2019)، برای بازیابی منابع بهره گرفته شد (شکل شماره ۱). پژوهش محدود به مقالات همه متن‌های استخراج‌شده از منابع معتبر به زبان انگلیسی، بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۹ بود. در شکل شماره ۱، جزئیات الگوی جستجو نشان داده شده است.

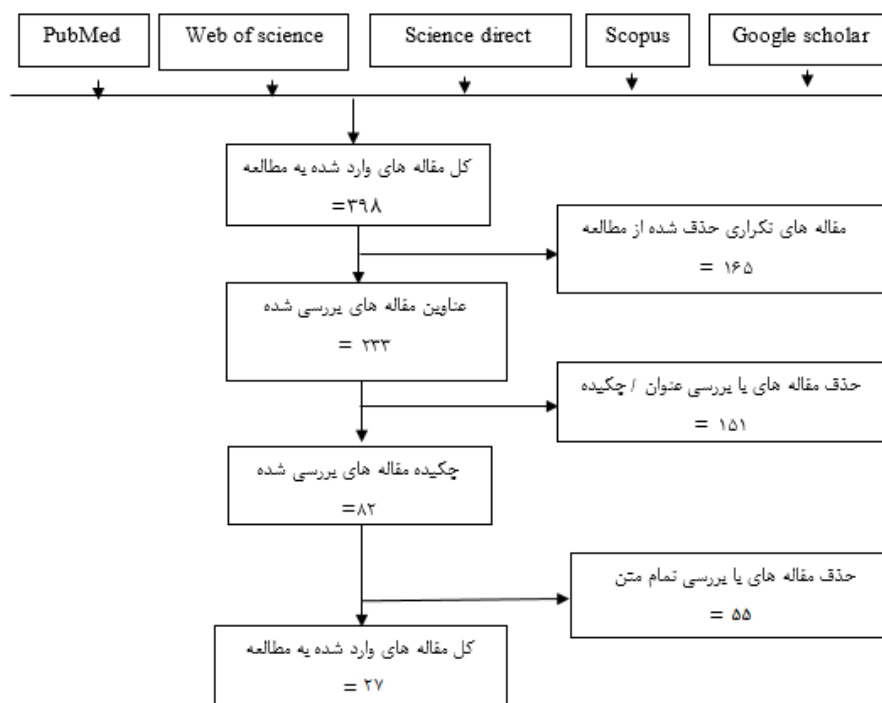
شکل شماره ۱. جزئیات الگوی جستجو برای طراحی معماری داده کووید-۱۹

پس از اعمال الگوی جستجو و بازیابی نتایج اولیه، سه نفر به طور مستقل، عناوین و چکیده‌های مقالات یافت شده را بررسی کردند. مقالات کوتاه، نامه به سردبیر، مقالات پذیرفته شده در همایش‌ها و گزارش‌های استخراج شده از وبلاگ‌ها، مشمول پژوهش نبودند. ارتباط محتوایی مقاله با عنوان پژوهش، معیار اصلی برای انتخاب مقالات بود؛ بنابراین، مقالات در صورتی انتخاب شدند که نشان دهنده معماری سیستم اطلاعات یکی از بیماری‌های مشمول گزارش و یا دست کم یکی از اهدافشان درباره طراحی، به کارگیری و ایجاد سیستم اطلاعات این بیماری‌ها بود (شکل شماره ۲).

یافته‌های پژوهش

با جستجوی آنلاین پایگاه‌های داده web of Science، Science direct، Scopus، PubMed و

Google scholar و پس از تنظیم ساختار جستجو در بخش جستجوی پیشرفته و نیز اعمال معیارهای ورود و خروج در فیلترهای جستجو، در مجموع ۳۹۸ مقاله یافت شد که پس از حذف موارد تکراری، ۲۳۳ عنوان به دست آمد؛ سپس با بررسی عنوان و چکیده مقالات، مواردی که با معماری داده سیستم اطلاعات بیماری مشمول گزارش مرتبط نبودند، حذف و تعداد ۸۲ مقاله انتخاب شد. در مرحله بعد، با دسترسی به همه متن مقالات، آن‌هایی که در ارتباط با معماری داده بیماری‌های خارج از لیست مشمول گزارش برای کشورمان بود، از مطالعه کنار گذاشته شد. در نهایت، تعداد ۲۷ مقاله برای ورود به مطالعه نهایی باقی ماند. در شکل شماره ۲، فرایند انتخاب مقالات در پایگاه‌های داده‌ای مورد مطالعه نشان داده شده است.

شکل شماره ۲. فرایند انتخاب مقاله‌های نهایی در پایگاه‌های داده‌ای تحت مطالعه

برای ایجاد و توسعه معماری داده بیماری کووید-۱۹ پرداخته شده است.

سازمان‌های ذی‌نفع: در اولین زنجیره فرایند گزارش‌دهی بیماری کووید-۱۹ در کشورهای مورد مطالعه، در مرحله نخست، سازمان‌های تولیدکننده داده وجود داشت. گستره این سازمان‌ها در کشورهای توسعه‌یافته مورد مطالعه مانند آمریکا (۱-۸)، استرالیا (۴، ۹، ۲۸-۳۰)، کانادا (۸، ۱۲)، انگلیس (۱۶، ۱۷) و آلمان (۹، ۱۳، ۱۴) وسیع‌تر بود؛ به صورتی که علاوه بر بیمارستان‌ها، مراکز دندان‌پزشکی، مطب‌ها و درمانگاه‌ها و سازمان‌های مراقبتی طولانی‌مدت (خانه‌های پرستاری یا مراکز مراقبتی مرحله آخر) در سطوح اولیه، شامل سازمان‌های تصویربرداری، سازمان‌های انتقال خون، بانک‌های خون و پزشکی قانونی در سطوح ثانویه و مدارس و سایر مؤسسات آموزشی، زندان‌ها، مراکز نگهداری پناهجویان، کارفرماها، مراکز نگهداری از کودکان بی‌سرپرست، مراکز دامپزشکی و خانه‌های سالمندان در سطوح ثالثیه بود. در کشورهای در حال توسعه یا کم‌تر توسعه‌یافته در مطالعه حاضر (تایوان (۲۲، ۲۴)، سریلانکا (۱۶)، چین (۱۸-۲۱)، کره (۱۸) و آفریقای جنوبی (۲۵-۲۷)) برخلاف محدوده سازمان‌های تولیدکننده داده (سازمان‌های شناسایی‌کننده

به‌منظور شناسایی الزامات معماری داده سیستم اطلاعات بیماری‌های مشمول گزارش، از مطالعاتی استفاده شد که به معرفی سیستم نظارت بیماری‌های مشمول گزارش در کشورهای منتخب پرداخته است. از مجموع ۲۷ مطالعه، ۵ مطالعه مربوط به قاره آمریکا (۷-۱۲)، هفت مطالعه در اروپا (۹، ۱۳-۱۸)، هشت مطالعه در آسیا (۱۶، ۱۸-۲۴)، چهار مطالعه در آفریقا (۲۵-۲۷) و در نهایت، هفت مطالعه مربوط به حوزه استرالیا و اقیانوسیه (۴، ۹، ۲۸-۳۲) بود. در چهار مطالعه نیز هم‌پوشانی میان کشورها وجود داشت. حیطه‌های کلی برای شناسایی الزامات معماری داده سیستم اطلاعات بیماری‌های مشمول گزارش در پژوهش حاضر عبارت بود از: ۱. سازمان‌های درگیر در مدیریت داده وضعیت‌های مشمول گزارش؛ ۲. منابع داده اعم از پایگاه‌های داده‌ای؛ ۳. الزامات مجموعه عناصر اطلاعاتی در رده‌های اطلاعاتی غیربالینی (اداری و مدیریتی) و بالینی (پزشکی و تشخیصی)؛ ۴. استانداردهای داده‌ای در سه گروه ترمینولوژی / طبقه‌بندی، ساختار / محتوا، و تبادل داده و ۵. معیارها و اقدامات حفظ و کنترل کیفیت داده‌ها. در این بخش، به معرفی زیرساخت‌های معماری داده بیماری‌های مشمول گزارش، به‌عنوان پیش‌نیازی

موارد، این گستره محدودتر است و دربردارنده سازمان‌هایی بود که به‌طور مستقیم، با بیماران و مراقبت از بیماران در تماس هستند. گستره این سازمان‌ها بیشتر شامل سطوح اولیه‌ی ارائه مراقبت، مانند بیمارستان‌ها در هر یک از سطوح سه‌گانه، درمانگاه‌ها، مطب‌ها و آزمایشگاه‌های تشخیصی بود (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱. سازمان‌های شناسایی‌کننده موارد تولیدکننده داده بیماری کووید-۱۹

نام کشور	سازمان‌های متولی
آمریکا	بیمارستان‌ها (۸-۱)، مطب‌ها و درمانگاه‌ها (۳-۶)، آزمایشگاه‌ها (۱-۸)، مدارس (۱، ۳، ۸، ۲۸)، سازمان‌های نگهداری‌کننده از بچه‌ها (۱، ۳، ۸، ۹)، سازمان‌های تصویربرداری (۲)، بانک‌های خون (۹، ۲۸)، سازمان انتقال خون (۹، ۲۸)، زندان‌ها (۹، ۲۸)، دندانپزشکی (۵، ۲۸)، سازمان‌های مراقبت پرستاری (۵، ۲۸)، درمانگاه روزانه (۸، ۲۸)، پزشکی قانونی (۲۸)، مراکز دامپزشکی (۱، ۴، ۹)، خانه‌های سالمندی (۱، ۵)، بیمارستان‌های کنترل بیماری‌های عفونی (۷، ۱۰، ۱۱)، آزمایشگاه‌های بهداشت عموم (۷، ۱۰، ۱۱)
استرالیا	داده‌های بالینی (بیمارستان‌ها و مطب‌ها) (۴، ۹، ۲۸-۳۰)، آزمایشگاه‌ها (دولتی و خصوصی) (۴، ۹، ۲۸-۳۰) مدارس و مؤسسات آموزشی (۹، ۲۸-۳۰)، مؤسسات مراقبتی کودکان (۴، ۹، ۲۹)، درمانگاه روزانه (۴، ۹، ۲۹)
کانادا	بیمارستان‌ها و مؤسسات مراقبتی و بهداشتی (۱۲، ۲۳)، آزمایشگاه‌ها (۱۲، ۲۳)، مدارس و مؤسسات آموزشی (۱۲، ۲۳) و کارفرماها (۱۲، ۲۳)
سایر	سوئد: بیمارستان‌ها (۱۵، ۳۴)، آزمایشگاه‌ها (۱۵، ۲۴)، درمانگاه‌ها (۱۵، ۲۴) و مطب‌ها (۱۵، ۲۴) آلمان: بیمارستان‌ها (خصوصی و دولتی) (۹، ۱۳، ۱۴)، آزمایشگاه‌ها (۹، ۱۳، ۱۴)، مطب‌ها (۹، ۱۴)، خانه‌های پرستاری (۹، ۱۴)، درمانگاه‌ها (۹، ۱۴)، مدارس و مؤسسات مراقبتی بچه‌ها (کودکستان) (۹، ۱۴)، خوابگاه‌ها، زندان‌ها و مراکز نگهداری پناهجویان (۹، ۱۴)، مراکز دامپزشکی (۹، ۱۴) تایوان: مؤسسات مراقبتی، بهداشتی و درمانی به تفکیک تقسیم‌بندی چهارگانه جغرافیایی (۲۲، ۲۴) و آزمایشگاه‌ها (۲۲، ۲۴) چین: بیمارستان‌های شهری / جامعه (۱۸-۲۱)، بیمارستان‌های شهرستانی، بیمارستان‌های استانی و ریاست جمهوری (۲۸-۲۵) کره: بیمارستان‌ها و آزمایشگاه‌ها (۲۳) هلند: درمانگاه‌ها، مطب‌ها، بیمارستان‌ها، آزمایشگاه‌ها (۱۸) انگلیس: پزشکان عمومی (۱۶، ۱۷)، متخصصین و تکنیسین‌های آزمایشگاه مقیم در بیمارستان‌ها و مؤسسات آزمایشگاهی (۱۶، ۱۷)، مدارس و مؤسسات آموزشی (۱۶، ۱۷) و کارفرماها (۱۶، ۱۷) سریلانکا: پزشکان عمومی، پزشکان مقیم در بیمارستان (۱۶) و میکروبیولوژیست‌ها (۱۶) نیوزیلند: پزشکان عمومی و متخصص شاغل در مطب‌ها، درمانگاه‌ها (۳۱، ۳۲) آزمایشگاه‌ها و بیمارستان‌ها (۲۹، ۲۸) آفریقای جنوبی: سازمان‌های مراقبتی و بهداشتی (۲۵-۲۷، ۲۵)، آزمایشگاه‌ها (۲۵-۲۷، ۲۵)، واحدهای مراقبت اولیه (۲۵، ۲۶، ۲۵)، بیمارستان‌های محلی (۲۵، ۲۶، ۲۵)، بیمارستان‌های ناحیه‌ای (۲۵، ۲۶، ۲۵)، بیمارستان‌های خصوصی (۲۵، ۲۶، ۲۵)، مطب‌های خصوصی (۲۵، ۲۶، ۲۵)، بیمارستان‌های مرکزی (۲۵، ۲۶، ۲۵)

شامل مؤسسات تحقیقاتی، آماری، همه‌گیرشناسی، سیاست‌گذاران و سازمان‌های بهداشت عمومی، در هریک از سطوح محلی (در سطح شهر)، منطقه‌ای (در سطح استان، مجموعه استان‌ها یا ایالت)، مرکزی (در سطح ملی) و سطوح بین‌المللی بودند (۳، ۱۱، ۱۴، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۳۲-۲۸) (جدول شماره ۲).

پس از شناسایی تک‌تک موارد توسط سازمان‌های شناسایی‌کننده، موارد به‌صورت تجمیعی ذخیره‌سازی شدند. سازمان‌های استفاده‌کننده از داده، از نتایج به‌دست‌آمده از تجزیه و تحلیل اطلاعات تجمیعی، برای سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی‌ها استفاده می‌کنند. در کشورهای مورد مطالعه، این سازمان‌ها به‌طور عمومی

جدول شماره ۲. سازمان‌های استفاده‌کننده از داده‌های حاصل از بیماری کووید-۱۹

نام کشور	سازمان‌های متولی
آمریکا	سازمان‌های همه‌گیرشناسی (۲۶، ۲۵، ۲۰-۱۸)، تحقیقاتی و سیاست‌گذاران بهداشتی (۲۵، ۲۲، ۲۰-۱۸)، سازمان تحقیقات بهداشتی و کیفیتی (۲۶، ۲۲، ۱۸-۲۰)، سازمان‌های بهداشت محلی و منطقه‌ای (۱-۵)، کنسول همه‌گیرشناسی منطقه‌ای و ایالتی در همکاری با مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌ها (۲۶-۲۸، ۲۱، ۱۹، ۱۸)، انجمن ایالتی و منطقه‌ای همه‌گیرشناسی‌ها با همکاری CDC (۴، ۷، ۹، ۱۰)، مؤسسات بهداشت عموم
استرالیا	مؤسسات همه‌گیرشناسی (۲۸، ۳۰)، تحقیقاتی (۲۸، ۳۰) و سیاست‌گذار (۲۸، ۳۰)، سازمان‌های بهداشت عمومی محلی و ایالتی (۲۸، ۳۰)، شورای بهداشت ملی و تحقیقات پزشکی (۴۷، ۴۵)، واحدهای بهداشت عمومی (۴۷، ۴۵)، کنسول ملی تحقیقات بهداشتی و پزشکی (۴۷، ۴۵)، سازمان‌های بهداشتی محلی و ناحیه‌ای (۴۷، ۴۵)، بخش همه‌گیرشناسی و نظارت بهداشتی با همکاری کارگروه تخصصی همه‌گیرشناسان بیماری‌های عفونی، بخش حفاظت بهداشتی (۴۷-۴۵)، بخش‌های محلی، منطقه‌ای و ایالتی بهداشت عموم (۲۸-۳۰)، دولت فدرال با همکاری انجمن ملی تحقیقات پزشکی و بهداشت (۹) و اداره بهداشت ایالتی و منطقه‌ای (۴۷، ۲۶)، واحدهای بهداشت عمومی محلی (۴۷، ۲۶) و اداره بهداشت ایالتی یا منطقه‌ای (۴، ۹، ۳۰)
کانادا	دفاتر بهداشت عمومی محلی و منطقه‌ای (۱۲، ۳۳)، مؤسسات تحقیقاتی، سیاست‌گذار و تصمیم‌گیر (۱۳)، پزشکان و سایر کارکنان مراقبت‌های بهداشتی (۱۳)، کارگروه‌های تخصصی (۱۳)، سازمان‌های بهداشت عمومی کانادا (۱۲)، آزمایشگاه‌های بهداشت عموم (۱۲)، آزمایشگاه‌های ملی میکروبی‌شناسی (۱۲)
سایر	سوند: مؤسسات بهداشت عمومی (محلی و منطقه‌ای) (۱۵، ۲۴)، سازمان‌های تحقیقاتی (۱۵، ۲۴)، سازمان‌های همه‌گیرشناسی (۱۵، ۲۴)، مأمورین پزشکی شهرستان‌ها (۱۵، ۲۴)، موسسه کنترل بیماری‌های واگیر سوند (۱۵، ۲۴) آلمان: مؤسسات بهداشت محلی، منطقه‌ای و ملی (۹، ۱۳)، مؤسسات همه‌گیرشناسی و تحقیقاتی (۱۳)، بخش همه‌گیرشناسی و نظارت‌های بهداشتی و کارگروه تخصصی همه‌گیرشناسی بیماری‌های عفونی (۹، ۱۴)، بخش‌های محلی و ایالتی بهداشتی (۹، ۱۴)، مؤسسات بهداشت شهرستان‌ها و منطقه‌ای (۱۴) تایوان: سازمان‌های بهداشت عمومی محلی (۲۲، ۲۴)، تحقیقاتی (۲۲، ۲۴) و همه‌گیرشناسی (۲۲، ۲۴) چین: مراکز محلی کنترل و پیشگیری از بیماری‌ها (۱۸-۲۱)، مراکز پیشگیری از بیماری‌ها در شهرستان ناحیه‌ای (۱۸-۲۱) کره: مراکز بهداشت عمومی (۲۳) و وزارت بهداشت (۲۳) هلند: خدمات بهداشت عمومی (۱۸)، همه‌گیرشناسان و تحقیقاتی، مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌های اتحادیه اروپا (۱۸)، موسسه ملی بهداشت عموم و محیط انگلیس: مشاورین کنترل و پیشگیری از بیماری‌ها (۱۶)، واحد حفاظت از بهداشت محلی (۱۶)، مشاورین بهداشتی و سلامت (۱۶)، مدیران و تصمیم‌گیران حوزه بهداشت عموم (۱۶) و همه‌گیرشناسان (۱۶)، دفاتر بهداشت محیط (۱۶)، گروه یا کارگروه حفاظت سلامت محلی (۱۷) سریلانکا: بازرسان بهداشت عموم (۱۶)، مؤسسات تحقیقاتی (۱۶)، آمار و همه‌گیرشناسی (۱۶) نیوزیلند: دفاتر بهداشت محلی (۳۱، ۳۲)، خدمات بهداشت عمومی (۳۱، ۳۲)، بازرسان بهداشت و پزشکی (۳۱، ۳۲) علوم تحقیقات زیست‌محیطی (۳۱، ۳۲)، صاحب‌اختیاران ایمنی غذای کشور نیوزیلند (۳۱، ۳۲)، وزارت کشاورزی و جنگلداری (۳۱، ۳۲)، ایمنی و بهداشت شغلی (۳۱، ۳۲) آفریقای جنوبی: سازمان‌های بهداشت عمومی در سطوح محلی و منطقه‌ای (۲۶، ۲۷، ۲۵)، سازمان‌های محلی و منطقه‌ای (استانی) اطلاعات بهداشتی (۲۶، ۲۷، ۲۵)، سازمان‌های تحقیقاتی و همه‌گیرشناسی (۲۶، ۲۵)، مؤسسات آموزش عالی (۲۶، ۲۷، ۲۵)، موسسه ملی بهداشت عمومی آفریقای جنوبی (۲۵-۲۷، ۲۵)

عموماً این سازمان‌ها شامل وزارت بهداشت کشورها، سازمان‌های بهداشت عمومی و به‌طور خاص کنترل و مدیریت بیماری‌های واگیر هستند (جدول شماره ۳).

آخرین سطح از سازمان‌های مرجع گزارش‌دهی بیماری کووید-۱۹ در مطالعه حاضر، سازمان‌های مدیریت‌کننده داده‌ها هستند. این سازمان‌ها، در سطح کلان، بر داده‌های تجمیعی نظارت و مدیریت می‌کنند.

جدول شماره ۳. سازمان‌های مدیریت‌کننده داده‌های بیماری کووید-۱۹

نام کشور	سازمان‌های متولی
آمریکا	سازمان کنترل و پیشگیری بیماری‌ها (۱-۱۱)، شورای همه‌گیرشناسان ایالتی و ارضی (۲۸، ۲۶-۲۲، ۲۰، ۱۸)، سازمان انفورماتیک بهداشتی و نظارتی (۲۸، ۲۶، ۲۰-۱۸)، بخش بهداشتی ایالتی ایندیانا (۲)، بخش خدمات بهداشتی و انسانی (۱، ۹، ۱۱)، سازمان‌های بهداشتی (۱، ۹، ۱۱)، سازمان بهداشت عمومی و محیط (۱، ۸-۱۱)
استرالیا	شبکه بیماری‌های مسری استرالیا (۹، ۲۸، ۳۰)، بخش بهداشت و پیری استرالیا (۴، ۲۸-۳۰)، دفتر بیماری‌های عفونی بخش کنترل و پیشگیری از بیماری‌های بخش خدمات انسانی و بهداشتی (۹، ۳۰)، شبکه بیماری‌های عفونی استرالیا (۹، ۳۰)، شبکه آزمایشگاهی بهداشت عمومی (۲۸، ۳۰)، کارگروه تعریف موارد (۴۷، ۴۵)، دفتر خدمات همه‌گیرشناسی، نظارتی و آزمایشگاهی (۲۸-۳۰)
کانادا	مرکز کنترل بیماری‌های واگیر و عفونی (۱۳)، مرکز همکاری ملی بیماری‌های عفونی (۱۳)، مرکز همکاری ملی بهداشت عموم (۲۳)، شبکه آزمایشگاهی بهداشت عموم کانادا (۱۲)
سایر	سوئد: موسسه رابرت کوچ (۱۵، ۲۴)، سازمان بهداشت ایالتی (۱۵، ۲۴)، وزارت بهداشت و خدمات اجتماعی (۱۵، ۲۴) و مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌های اتحادیه اروپایی (۱۵، ۲۴) آلمان: موسسه رابرت کوچ (۹، ۱۳، ۱۴) تایوان: سازمان کنترل و پیشگیری از بیماری‌های تایوان (۴۱، ۳۹)، سازمان ملی بیمه بهداشتی (۲۲، ۲۴) چین: وزارت بهداشت چین (۱۸-۲۱) و مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌های چین (۱۸-۲۱) کره: سازمان پیشگیری و کنترل از بیماری‌های کره (۲۳) هلند: وزارت بهداشت، رفاه و ورزش (۱۸)، موسسه ملی بهداشت عمومی و محیط (۱۸) انگلیس: موسسه حفاظت بهداشتی (۱۶، ۱۷)، بهداشت عمومی انگلیس (۱۶، ۱۷)، بخش بهداشت و مراقبت همگانی (۱۶، ۱۷) و خدمات بهداشت ملی (۱۶، ۱۷)، مشاوران کنترل بیماری‌های واگیر (۱۶، ۱۷)، مرکز اروپایی کنترل و پیشگیری از بیماری‌ها (۱۶، ۱۷) سریلانکا: دفتر پزشکی بهداشتی (۱۶) نیوزیلند: دفاتر بهداشت منطقه‌ای و ملی (۲۹، ۲۸) و وزارت بهداشت (۲۹، ۲۸) آفریقای جنوبی: مرکز کنترل بیماری‌ها در وزارت بهداشت (۲۵-۲۷، ۱۵)، موسسه ملی بیماری‌های عفونی (۲۶، ۲۵)، مراکز بهداشت اجتماعی، سازمان جهانی بهداشت - ناحیه آفریقا (۲۶، ۲۵)، بیمه ملی بهداشتی (۲۵، ۲۶، ۱۵)

منابع داده: بیشتر پایگاه‌های داده‌ای طراحی شده در مطالعه حاضر برای کشورهای منتخب، از نوع رابطه‌ای (۳، ۴، ۹-۱۱، ۱۶-۱۳، ۱۸، ۲۹-۲۴، ۳۲) و تنها برخی از پایگاه‌های داده از ساختار شیء-گرا (۹) و یا شیئی-رابطه‌ای (۲، ۸) استفاده کرده‌اند. از سویی، بیشتر مطالعات بررسی شده در پژوهش حاضر، از معماری متمرکز (۳۱-۲۵، ۱۸-۲۳) و برخی دیگر از معماری‌های غیرمتمرکز (۲۷-۱۹) یا ترکیبی (۲۷-۲۲) برای انتقال اطلاعات استفاده کرده‌اند.

اسامی پایگاه‌های داده نظام گزارش‌دهی بیماری‌های مشمول گزارش در کشورهای منتخب عبارتند از: پایگاه داده بیماری‌های عفونی مشمول گزارش استرالیا (۲۸، ۳۰)، پایگاه داده Surv Net در آلمان (۱۳، ۱۴)، پایگاه داده بیماری‌های مشمول گزارش چین (۱۹-۲۱)، پایگاه داده Osiris در هلند (۱۸)، پایگاه داده سیستم مراقبت الکترونیکی بیماری‌های مشمول گزارش (۳)، پایگاه داده پرونده الکترونیک پزشکی برای حمایت از بهداشت عمومی (۱۱) و پایگاه داده آژانس‌های بهداشت عمومی (۲، ۶) برای حمایت از نیازهای گزارش‌دهی محلی پایه‌ریزی شدند. پایگاه داده سیستم

مراقبت ملی بیماری‌های مشمول گزارش یا پایگاه داده بیماری‌های مشمول گزارش کل آمریکا (۲، ۴، ۹، ۲۹) برای حمایت از نیازهای گزارش‌دهی ملی در آمریکا، پایگاه داده بیماری‌های مشمول گزارش کانادا (۸، ۱۲)، پایگاه داده مرکزی بیماری‌های چین (۱۸، ۱۹، ۲۱) و پایگاه داده خدمات آزمایشگاهی بهداشت ملی برای نیازهای محلی پیاده‌سازی شدند. در نهایت، پایگاه داده سیستم ملی مراقبتی بیماری‌های مشمول گزارش برای نیازهای گزارش‌دهی ملی در آفریقای جنوبی (۲۵-۲۷)، پایگاه‌های داده EpiArk و OrgArk در سوئد (۱۵)، پایگاه داده بیمه بهداشتی ملی در تایوان (۲۲، ۲۴)، پایگاه داده Episurv در نیوزیلند (۳۱، ۳۲) و پایگاه داده واحدهای بهداشت عمومی محلی و بهداشت عمومی انگلیس برای برطرف‌سازی نیازهای محلی و ملی در انگلیس (۱۶، ۱۷) طراحی گردیدند.

مجموعه حداقل داده: الزامات اطلاعاتی گزارش‌دهی بیماری‌های مشمول گزارش در مطالعه حاضر، از سطوح کلی به جزئی، به ترتیب شامل رده‌های اطلاعاتی، کلاس‌های اطلاعاتی و عناصر اطلاعاتی بود. پس از انجام مرور نظام‌یافته در مطالعه حاضر، دو رده اطلاعاتی

کلاس‌های اطلاعاتی تشخیصی، آزمایشگاهی و ارزیابانه، بازه زمانی و سابقه‌ای است. هر کدام از رده‌های اطلاعاتی غیربالینی و بالینی، به ترتیب شامل چهار و هفت کلاس اطلاعاتی و ۴۷ و ۵۰ عنصر اطلاعاتی بود که در جداول شماره ۴ نمایش داده شده است.

غیربالینی و بالینی، ۱۱ کلاس اطلاعاتی و ۹۷ عنصر اطلاعاتی برای گزارش‌دهی مشخص شد. رده اطلاعاتی غیربالینی اعم از اداری و مدیریتی، شامل کلاس‌های اطلاعاتی جمعیت‌شناختی، تماس، شناسایی، اجتماعی-اقتصادی، جغرافیایی، جمعیتی و قانونی بود. رده اطلاعاتی بالینی اعم از پزشکی و تشخیصی، شامل

جدول شماره ۴. عناصر اطلاعاتی برای طراحی معماری داده کووید-۱۹

عناصر اطلاعاتی	کلاس‌های اطلاعاتی
نام و نام خانوادگی، نام پدر، نام شریک / همسر، سن، جنس، نژاد / قومیت، ملیت، تاریخ تولد، محل تولد	داده‌های جمعیت شناختی
شماره تماس (محل سکونت / محل کار)، آدرس (محل سکونت / محل کار)، کد پستی / پلاک، آدرس نامبر / پست الکترونیک	اطلاعات تماس
شناساگر منحصره‌فرد بیمار (کد ملی)، شماره پرونده بیمار، شماره ویزیت / مراجعه، شماره شناسایی برنامه درمان، شماره شناسایی پزشک (شماره نظام پزشکی)، شماره شناسایی مرکز ارائه خدمت (مراقبتی، مشاوره‌ای) و شناساگر نمونه	اطلاعات شناسایی
وضعیت اشتغال، سطح تحصیلات، سطح درآمد و نوع شغل	وضعیت اقتصادی و اجتماعی
دسته‌بندی جمعیتی موارد بر اساس: نام بیماری، عامل بیماری‌زا / نوع میکروارگانیسم، وضعیت بیماری (فعال، غیرفعال یا بهبودیافته)، درجه قطعیت (احتمالی/قطع)، ویژگی‌های جغرافیایی، نوع / رده انتقال بیماری، وضعیت حیات (فوتی/زنده)، نتیجه درمان و اطلاعات شیوع	داده‌های جمعیتی
ایالت / شهر / منطقه: در معرض بودن / زندگی، ایالت / شهر / منطقه مسافرت، وضعیت بهداشت محیط اطراف، وضعیت سکونت	داده‌های زیست‌محیطی
مسئولیت قانونی، رضایت‌نامه، کد محرمانگی گزارش و تعریف سطح دسترسی	قانونی
تشخیص (اولیه، حین درمان و نهایی)، شکایت اصلی، عوارض، بیماری‌های همراه، علائم حیاتی، نوع / رده انتقال، وضعیت بارداری، عوامل خطر ساز، عامل بیماری‌زا / میکروارگانیسم، اقدامات (درمانی / تشخیصی)، ایمنی‌سازی / واکسیناسیون، تجویز دارو، حساسیت‌های دارویی، نوع تماس / در معرض بودن، وضعیت بیماری (فعال، غیرفعال یا بهبودیافته)، درجه قطعیت (احتمالی / قطعی)، وضعیت حیات	تشخیصی
تست آزمایشگاهی (عادی / تخصصی)، محدوده (دامنه) مرجع، نوع نمونه، موسسه جمع‌آوری‌کننده نمونه، محل برداشت نمونه، نتیجه آزمایش، نوع اقدام تصویربرداری (Chest: CT, X-ray, ultrasonography)، لوب درگیر ریه، الگوی زنده، میزان گسترش، ویژگی‌های بافت‌شناسی، انتشار، مرحله‌بندی، شدت و مکان درگیر ضایعه‌های ریوی	پاراکلینیکی
تاریخ در معرض قرار گرفتن، تاریخ ظهور علائم، تاریخ تشخیص بیماری، بازه زمانی (در معرض بودن تا پیدایش علائم، پیدایش علائم تا شروع درمان)، تاریخ بستری، تاریخ نمونه‌برداری، تاریخ آزمایش، تاریخ گزارش نتیجه، تاریخ فوت (در صورت فوت)	بازه زمانی
سابقه تشخیصی / مشکلات، سابقه مصرف دارو، سابقه اقدامات / جراحی، سابقه اجتماعی (اعتیاد، مصرف الکل یا مواد مخدر، مخاطرات شغلی و غیره)، سابقه بیماری‌های روانی، سابقه زایمان، سابقه ایمنی‌سازی، سابقه مسافرت	سابقه

بستر اینترنت، قالب تبادل الکترونیک اطلاعات، پست الکترونیک و یا صفحات اینترنتی سفارشی شده تبادل داده استفاده می‌شود. این در حالی است که بر اساس نتایج حاصل از بررسی وضعیت نظام مراقبت بیماری‌های مشمول گزارش، در کشورهای توسعه‌یافته (۳۲-۳۰، ۱۸-۲۵)، از سطوح تعامل‌پذیر (داده‌های قابل سازمان‌دهی و قابل فهم توسط ماشین) برای تبادل اطلاعات بهره می‌گیرند (جدول شماره ۴).

استانداردهای داده‌ای: یکی از الزامات معماری داده سیستم‌های اطلاعاتی در بهداشت و درمان، موضوع تبادل اطلاعات بر اساس معیارهای بودن / نبودن تعامل‌پذیری است. برای تبادل اطلاعات میان سازمان‌های درگیر در مدیریت داده‌های بیماری‌های مشمول گزارش، در کشورهای در حال توسعه و یا کم‌تر توسعه‌یافته (۱۶، ۱۸-۲۷)، از روش‌های سنتی مانند تبادل داده‌های غیرالکترونیک (پست دستی / سنتی) و یا فناوری‌های پایه مانند تلفن، نامبر و مکالمه صوتی در

جدول شماره ۵. سطوح تعامل پذیری برای تبادل اطلاعات بیماری کووید-۱۹

نوع تعامل پذیری	فناوری های ارتباطی	استاندارد پیشنهادی	رفرنس
داده های غیرالکترونیک / غیردیجیتالی	گزارش دهی سنتی (پست دستی)	---	(۳۱، ۲۲، ۱۶)
	تلفن و نمابر	کپی از راه دور، نمابر از راه دور، پروتکل انتقال صوت از طریق اینترنت	(۲۷، ۲۲، ۱۷، ۱۶)
داده های پایه انتقال اطلاعات	قالب الکترونیکی قابل ترابری اسناد	استاندارد انتقال داده های پزشکی استاندارد انتقال داده های بهداشت عموم	(۳۲، ۲۷، ۲۶، ۲۴، ۱۹، ۱۷، ۳)
	پروتکل های پیام رسان از طریق پست الکترونیک و نامه های الکترونیکی	پروتکل انتقال فایل پروتکل ساده انتقال در پست الکترونیکی پروتکل دسترسی به پیام اینترنتی شبکه داده ایمن	(۲۸، ۲۶، ۱۶، ۱۲، ۷، ۳)
صفحات اینترنتی	طراحی صفحات اینترنتی سفارشی	زبان نشانه گذاری فرامتن، پروتکل انتقال فرامتنی شناساگر واحد منابع	(۲۸، ۱۷)
	استانداردهای داده (پیام رسان) (سطوح تعامل پذیر)	استاندارد سطح هفتم سلامت	(۲۸، ۲۴، ۱۰)
داده های قابل سازمان دهی توسط ماشین	قالب های تبادل مستندات پزشکی	معماری مستندات بالینی، تداوم مستندات مراقبتی پرونده مراقبت مستمر انتقال مستندات XML	(۴، ۳، ۲، ۱، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۲۴، ۲۸)
	زبان های نشانه گذاری	سیستم طبقه بندی بین المللی بیماری و مرگ و میر (ICD10) سیستم طبقه بندی اقدامات پزشکی (ICD9CM) کدها و نام های شناسه مشاهده منطقی (LOINC) سیستم نام گذاری نظام یافته پزشکی (SNOMED-CT) واژه نامه دارویی (RX-NORM)	(۳۲، ۱۵، ۷، ۳)
داده های قابل فهم توسط ماشین	قالب های استاندارد محتوا ساز (حوزه های عمومی)	استاندارد تعریف قالب آدرس استاندارد تعریف قالب شماره های تماس استاندارد تعریف قالب شماره های شناسایی (شماره نظام پزشکی، شماره پرونده، کد شناسایی ملی، کد محرمانگی و غیره) استاندارد تعریف قالب تاریخ	(۳۱، ۲۸، ۲۴، ۱۹، ۲۱، ۱۲، ۷)
	نگاشت	محتویات پایگاه های اطلاعاتی به سیستم های طبقه بندی ارجح و سپس به کد مرجع SNOMED-CT محتویات کدهای پراکنده در سیستم های طبقه بندی به کد مرجع SNOMED-CT محتویات کدهای پراکنده در سیستم های نام گذاری به کد مرجع SNOMED-CT	(۳۱، ۲۹، ۲۳، ۲۱، ۹، ۵، ۳، ۱)
			(۲۳، ۱۸)
			(۲۲، ۱۵، ۷، ۵)
			(۱۷، ۱۵، ۶، ۵)
			(۱۳، ۲۳، ۵)

(۳۱، ۳۰، ۲۸، ۲۰)، طراحی صفحه وب سفارشی (۳۲) -
 (۳۰، ۲۸، ۲۵، ۲۰)، بازبینی فیلدهای اطلاعاتی (۳۲-۳۰،
 ۲۵، ۲۰)، جلوگیری از تکرار عناصر داده (۸، ۱۳، ۳۱) و
 آموزش و اطلاع رسانی (۹، ۲۹).

بحث و نتیجه گیری

همه گیری گسترده بیماری کووید-۱۹ در کشورهای
 گوناگون و آثار زیانباری که بر وضعیت های بهداشتی
 جوامع باقی می گذارد، لزوم استفاده از سیستم های نوین
 فناورانه و گزارش دهی، برای پایش بی درنگ
 وضعیت های بیماری در جوامع مختلف را بیش از پیش
 ساخته است. در این میان، طراحی و پایه ریزی سفارشی
 سیستم های نظارتی وضعیت های مشمول گزارش دهی،
 برای گزارش دهی و پایش به موقع و دقیق موارد

معیارها و اقدامات کنترل کیفیت داده: معیارهای
 کنترل کیفیت داده های حاصل از شناسایی و گزارش دهی
 وضعیت های مشمول گزارش در کشورهای مورد مطالعه،
 شامل موارد کامل بودن (۳۲-۳۰، ۲۷، ۲۵-۲۰، ۱۸)،
 جامع بودن (۳۲، ۲۵، ۲۰)، صحت (۳۲-۳۰، ۲۳-۲۵، ۲۰،
 ۱۸)، همسانی (۳۱، ۲۷، ۲۳، ۱۹)، کفایت (۳۲-۳۰، ۳۰، ۲۵،
 ۲۰)، به روز بودن (۳۲-۳۰، ۲۸، ۲۵، ۲۰-۱۸) و اعتبار
 (۳۰-۲۳، ۲۸، ۲۵، ۲۰) داده ها است. برای ایجاد
 کیفیت داده ها در گزارش دهی بیماری های مشمول
 گزارش (مانند کووید-۱۹)، پیش نیازهایی ضروری است
 که عبارتند از: تعریف قالب گزارش دهی استاندارد
 از پیش تعریف شده (۳۱، ۲۸، ۲۰)، استفاده استانداردهای
 تعامل پذیری (۳۱، ۳۲، ۲۵، ۲۰)، اجتناب از فناوری پایه

بیماری‌ها (موارد قطعی یا مشکوک) حیاتی است؛ بنابراین، با توجه به اهمیت پایه‌ریزی سیستم‌های نظارتی کووید-۱۹ و نیز جایگاه ویژه‌ای که کنترل بیماری در بهبود وضعیت‌های سلامت جوامع دارد، پژوهش حاضر به‌منظور طراحی معماری داده سفارشی سیستم نظارتی بیماری کووید-۱۹ از راه مرور نظام‌مند طراحی شد. در ادامه، هرکدام از نتایج جنبه‌های پنج‌گانه معماری داده سیستم نظارتی کووید-۱۹، به تفکیک تفسیر می‌شود.

۱. سازمان‌های ذی‌نفع: در مطالعه حاضر، سازمان‌های دخیل در مدیریت بیماری‌های مضمول گزارش، در سه گروه مشتمل بر سازمان‌ها و گروه‌های تولیدکننده داده، سازمان‌های گیرنده و استفاده‌کننده و سازمان‌های برنامه‌ریز و ناظر بر داده‌های این بیماری‌ها شناسایی شد. در کشورهای توسعه‌یافته (۱-۸، ۱۳-۱۷، ۲۸-۳۰)، دامنه سازمان‌های درگیر در کنترل و مدیریت بیماری کووید-۱۹ گسترده‌تر بود، به‌طوری‌که علاوه بر سازمان‌های مراقبتی و بهداشتی، سازمان‌های غیرمراقبتی بیشتری درگیر فرایند شناسایی، استفاده و مدیریت داده‌های بیماری‌های مضمول گزارش هستند. مهم‌ترین سازمان‌های ذی‌نفع در هرکدام از گروه‌های سه‌گانه سازمانی عبارتند از: بیمارستان‌ها، درمانگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها برای سازمان‌های شناسایی‌کننده موارد؛ مؤسسات بهداشت عمومی، تحقیقاتی، همه‌گیرشناسی و سیاست‌گذار برای سازمان‌های استفاده‌کننده داده و درنهایت، سازمان‌های هماهنگ‌کننده داده‌ای شامل وزارت بهداشت و سازمان‌های ملی بهداشت عمومی.

۲. منابع داده: یکی دیگر از معیارهای اساسی در طراحی معماری داده سیستم‌های اطلاعات، توجه به نقش پایگاه‌های داده‌ای و طراحی سفارشی آن‌هاست. هر کشور متناسب با نیازهای ویژه محلی، منطقه‌ای و ملی، از پایگاه‌های داده سفارشی استفاده می‌کند. ساختار رابطه‌ای، شیء‌گرا و شیئی-رابطه‌ای به علت استقلال ساختاری و استقلال داده‌ای و متعاقباً قابلیت انعطاف‌پذیری و یکپارچگی بالاتر و افزونگی پایین‌تر، پرکاربردترند. سایر انواع پایگاه‌های داده مانند شبکه‌ای و سلسله‌مراتبی، به سبب نداشتن قابلیت‌های استقلالی و افزونگی بالای داده‌ای، منسوخ شده‌اند. انواع معماری‌ها برای انتقال اطلاعات بهداشتی در نظام کنترل و مدیریت

بیماری کووید-۱۹ شامل متمرکز، غیرمتمرکز و ترکیبی است. معماری متمرکز، اساس ذخیره و بازیابی اطلاعات در بیشتر قریب به‌اتفاق مطالعات بررسی شده بود. در این معماری، اساس ذخیره‌سازی، بازیابی و تسهیم اطلاعات مبتنی بر تجمیع متمرکز اطلاعات در پایگاه‌های داده مرکزی است. این در حالی است که در نوع غیرمتمرکز، تسهیم اطلاعات مبتنی بر انتقال نقطه‌به‌نقطه اطلاعات بدون استفاده از قابلیت‌های ذخیره‌سازی مرکزی است. معماری ترکیبی، آمیخته‌ای از قابلیت‌های دو معماری متمرکز و غیرمتمرکز را دارد (۲۵).

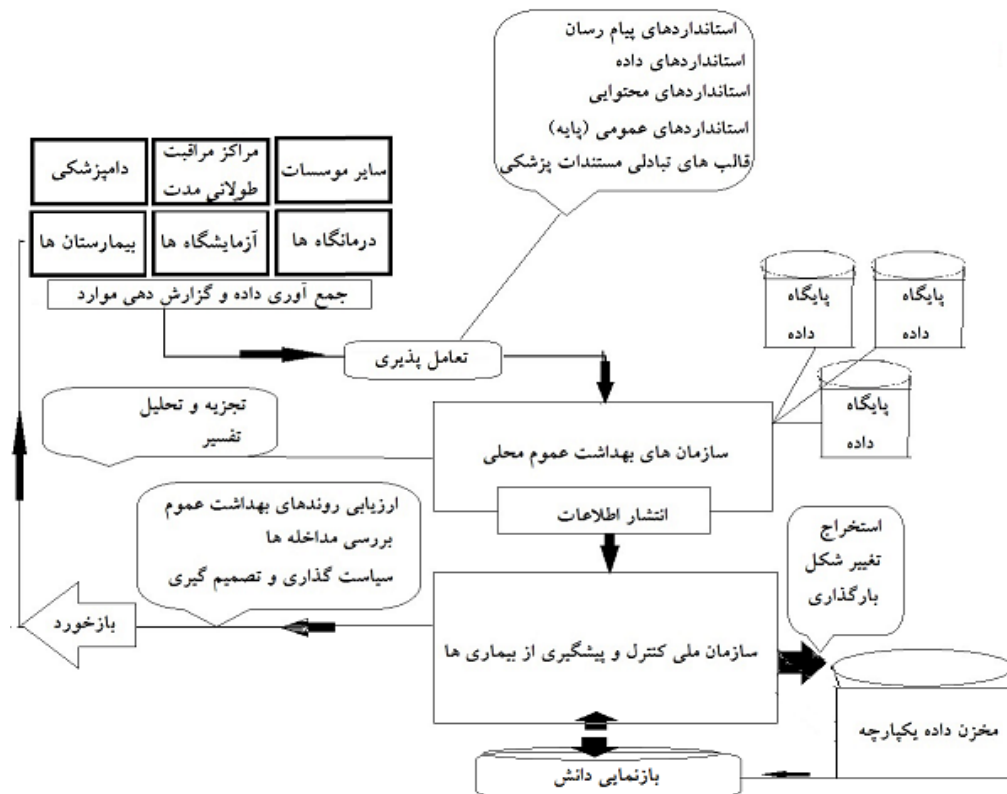
۳. مجموعه حداقل داده گزارش‌دهی: با توجه به تنوع منابع داده‌ای سیستم اطلاعات بیماری کووید-۱۹، تعیین یک مجموعه حداقل داده‌ای کاربردی و سفارشی ضروری است. مجموعه داده‌های رایج بهداشت عمومی، نقش بسزایی در بهبود گزارش‌دهی میان سازمان‌های دخیل در مدیریت و کنترل بیماری‌ها دارند (۲۶). PHCDS شامل مجموعه عناصر اطلاعاتی حداقلی، هسته‌ای و استاندارد برای گزارش‌دهی وضعیت‌های بهداشت عمومی است که امکان گزارش‌دهی و مقایسه بیماری‌های تهدیدکننده سلامت عمومی را با هدف تحقق الزامات بالینی و پزشکی، اداری، مدیریتی، سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری‌ها مهیا می‌سازد (۴۷). ۱۹، به‌عنوان یکی از زیرمجموعه‌های PHCDS، نقش بسزایی در کنترل و مدیریت مؤثر این بیماری دارد (۴۶). توصیه‌شده تا برای هرکدام از بیماری‌های مضمول گزارش، لیستی از عناصر داده هسته‌ای برای گزارش‌دهی در سطوح محلی و ملی طراحی شود (۴۸). تعداد رده‌ها، کلاس‌ها و عناصر داده در مطالعه حاضر، به ترتیب اعداد ۲، ۱۱ و ۷۷ بود. نیازهای اطلاعاتی غیربالینی و بالینی برای گزارش‌دهی موردی (تکی) وضعیت‌های مرتبط با بیماری کووید-۱۹، از طریق اختصاص مجموع ۱۰ کلاس اطلاعاتی و ۶۹ عنصر اطلاعاتی موردتوجه واقع شده است. علاوه بر این، از طریق اختصاص کلاس اطلاعاتی تجمیعی در رده اطلاعاتی غیربالینی با مجموع ۸ عنصر اطلاعاتی، به نیازهای عمومی گزارش‌دهی برای اهداف آماری، همه‌گیرشناسی و تجزیه‌وتحلیل‌های کل‌نگرانه (سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی‌ها) پرداخته شده

است. کارآمد است. در مطالعه حاضر، ایجاد و پایهریزی زیرساخت‌های تعامل‌پذیری برای انتقال اطلاعات از طریق توجه ویژه به استانداردها، نقش بسزایی در بهبود معیارهای کیفیت داده دارد. از سوی دیگر، در کشورهای درحال توسعه (۱۶، ۱۸-۲۷)، توجه به بهبود شاخص‌های کیفی عملکرد و مهندسی مجدد فرایندها، پیش‌نیاز بهبود کیفیت داده‌ها معرفی شده است. استفاده از روش‌های مناسب برای اطمینان از کیفیت داده‌ها و همچنین به‌کارگیری ابزار مناسب و آموزش مداوم به کاربران و پالایش مستمر داده‌ها می‌تواند زمینه‌ساز ارتقای کیفیت داده‌ها شود.

با توجه به موارد به‌دست‌آمده از انجام بررسی‌های جامع و نظام‌مند و استخراج اجزای معماری داده بیماری‌های مشمول گزارش، معماری داده برای گزارش‌دهی وضعیت‌های مرتبط با بیماری کووید-۱۹، به‌عنوان یکی از بیماری‌های مشمول گزارش فوری، در شکل شماره ۳ نشان داده شده است.

۴. استانداردها: در رابطه با استانداردهای ساختاری (پروتکل‌های پیام‌رسان (داده‌ای)) و محتوایی (فرهنگ واژه‌ها و سیستم‌های جامع طبقه‌بندی پزشکی)، یافته‌ها نشان داد که به‌کارگیری این استانداردها برای طراحی و توسعه سیستم‌های اطلاعات سازمان‌یافته، نقش مهمی در بهبود تعامل‌پذیری ایفا می‌کند. مطالعات نشان می‌دهند که استفاده از استانداردهای ساختار و محتوا، سبب سهولت در فرایند مدیریت داده‌ها و متعاقباً به اشتراک‌گذاری داده‌ها می‌شود. این استانداردها باعث ایجاد یک بستر یکپارچه و تعامل‌پذیر اطلاعاتی می‌گردند که در نمای جامع، سبب بهبود کیفیت، مدیریت بهینه و سراسری اطلاعات میان سیستم‌های اطلاعاتی درگیر در انتقال اطلاعات بیماری کووید-۱۹ خواهند شد.

۵. کیفیت داده: یکی دیگر از الزامات اساسی برای پایهریزی معماری سیستم اطلاعات بیماری کووید-۱۹، توجه به حفظ کیفیت داده‌ها برای گزارش‌دهی بهینه و

شکل شماره ۳. مدل معماری داده سیستم نظارتی بیماری کووید-۱۹

این الگو شامل موارد شناسایی سازمان‌های تولیدکننده داده (منابع داده)، مشخص‌سازی سازمان‌های ذی‌نفع داده‌ها (سازمان‌های دخیل بهداشت عمومی)، مصورسازی فرایندهای گزارش‌دهی، تعیین معماری‌های اطلاعات، ترسیم جریان (گردش داده)، ویژگی‌های کلی سیستم‌های گزارش‌دهی شامل الزامات ذخیره‌سازی، تجزیه‌وتحلیل داده‌ها و انتشار گزارش‌ها و سازمان‌های تجزیه‌وتحلیل کننده اطلاعات است.

برای برطرف‌سازی چالش‌های مربوط به گزارش‌دهی بهینه بیماری کووید-۱۹ و مدیریت مؤثر این بیماری‌ها، وجود سیستم‌های اطلاعاتی یکپارچه و تعامل‌پذیر که داده‌ها را از منابع گوناگون جمع‌آوری کنند و پس از پردازش، در زمان و مکان موردنیاز در دسترس کاربران قرار دهند، از اهمیت بالایی برخوردار است. در صورتی که زیرساخت‌های نظارتی و ثبت بیماری‌های مشمول گزارش و به‌طور ویژه بیماری کووید-۱۹، بر مبنای اصول معماری سیستم‌های اطلاعات طراحی و توسعه یابد، مدیریت سراسری و جامعه‌محور اطلاعات بهبود خواهد یافت. مشخص بودن منابع داده‌ای در این معماری با رویکرد تعاملات داده‌ای، استفاده از مجموعه داده‌های استاندارد که جمع‌آوری و پردازش داده‌ها را تسهیل کند و به‌کارگیری مکانیسم‌های لازم درباره کنترل کیفیت داده‌ها، به پاسخ‌گویی مناسب به نیازهای کاربران در سطوح گوناگون منجر خواهد شد. پیشنهاد می‌شود تا علاوه بر سازمان‌های درگیر در سطوح اولیه مراقبتی، سازمان‌های بیشتری در حیطه‌های مراقبتی و غیرمراقبتی مرتبط (سطوح ثانویه و ثالثیه) درگیر نظارت

و کنترل بر وضعیت‌های در ارتباط با بیماری کووید-۱۹ شوند. علاوه بر این، از قابلیت بازخورد و تعامل دوسویه در گزارش‌دهی‌ها استفاده گردد. از سویی، مجموعه حداقل داده گزارش‌دهی، برای برطرف‌سازی نیازهای خاص (گزارش‌دهی جداگانه موارد) و نیازهای عمومی (گزارش‌دهی تجمیعی) مشتمل بر عناصر اطلاعاتی غیربالینی و بالینی طراحی شود. در کشورهای درحال توسعه یا کمتر توسعه‌یافته، از زیرساخت‌های سنتی و فناوری‌های پایه‌ای (تلفن، دورنگار و ایمیل) تعامل‌ناپذیر برای انتقال گزارش‌ها استفاده می‌گردد. این کشورها باید به سوی پایه‌ریزی زیرساخت‌های تبدیلی تعامل‌پذیر، به‌منظور تسهیم یکپارچه اطلاعات حرکت کنند. در نهایت پیشنهاد می‌شود تا پایگاه‌های داده جداگانه، برای ذخیره‌سازی موارد در سطوح بهداشت عمومی محلی و پایگاه داده واحد، برای ذخیره‌سازی موارد تجمیعی در سطوح ملی (وزارت بهداشت یا سازمان‌های بهداشت عمومی ملی) در نظر گرفته شود. توجه به استقلال داده و استقلال ساختاری برای پایگاه‌های داده ضروری است که از راه پایگاه‌های داده رابطه‌ای، شیء‌گرا یا رابطه‌ای- شیء‌گرا حاصل می‌شود.

سپاس‌گزاری

مقاله حاضر حاصل یک طرح تحقیقاتی در دانشگاه علوم پزشکی آبادان، با کد شناسه IR.ABADANUMS.REC.1399.065 است که در تاریخ ۱۳۹۹/۰۳/۲۰، به‌واسطه حمایت‌های مالی معاونت پژوهشی این دانشگاه تصویب و اجرایی شد. کد اخلاق: IR.ABADANUMS.REC.1399.065

References

- 1.Lazarus R, Klompas M, Campion FX, McNabb SJ, Hou X, Daniel J, et al. Electronic support for public health validated case finding and reporting for notifiable diseases using electronic medical data. J Am Med Info Asso2009;16:18-24. doi.10.2016/j.jbi.an24.07.009.
- 2.Gichoya J, Gamache RE, Vreeman DJ, Dixon BE, Finnell JT, Grannis S. An evaluation of the rates of repeat notifiable disease reporting and patient crossover using a health information exchange based

- automated electronic laboratory reporting system. Am Med Info Asso2012; 2:211-6. doi.10.1007/s12471-011-0234-x.
- 3.Li YK, Peng S, Li LQ, Wang Q, Ping W, Zhang N, et al. Clinical and transmission characteristics of covid-19 a retrospective study of 25 cases from a single thoracic surgery department. Curr Med Sci 2020;1-6. doi.10.102/hnftmj.20122.0071.
- 4.Masouri N, Ebadifard AF. A comparative study on surveillance system of notifiable infectious diseases in the selected countries

- proposed model for Iran. *J Ghazvin Uni Med SCI* 2006; 10:1-6. doi.10.26719/2016.22.11.794.
5. Adekoya N, Roberts H. Comparison of provisional with final notifiable disease case counts national notifiable diseases surveillance system 2009. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep* 2013;62:747. doi.10.1016/j.ijmedinf.2010.04.007
6. Revere D, Hills RH, Dixon BE, Gibson PJ, Grannis SJ. Notifiable condition reporting practices: implications for public health agency participation in a health information exchange. *BMC Publ Health* 2017;17:247. doi.10.1016/j.pmr.2019.09.005.
7. Doyle TJ, Ma H, Groseclose SL, Hopkins RS. Phskb a knowledgebase to support notifiable disease surveillance. *BMC Med Info Dec Mak* 2005;5:27. doi.10.1177/1062860618787056.
8. Persson L, Bartlett M. Notifiable Diseases Database system review and development strategy. *New South Wales Publ Health Bul* 2004;15:10-2. doi.10.1016/b978-0-12-815370-3.00013-x. doi: 10.1109/iacc.2016.31.
9. Bagherian H, Farahbakhsh M, Rabiei R, Moghaddasi H, Asadi F. National communicable disease surveillance system a review on information and organizational structures in developed countries. *Acta Info Med* 2017;25:271. doi.10.1007/s10096-019-03501-6.
10. Vogt RL, Spittle R, Cronquist A, Patnaik JL. Evaluation of the timeliness and completeness of a Web based notifiable disease reporting system by a local health department. *J Publ Health Manage Pract* 2006;12:540-4. doi.10.1007/s10096-019-03501-6.
11. Klompas M, Lazarus R, Daniel J, Haney GA, Champion FX, Kruskal BA. Electronic medical record support for public health automated detection and reporting of statutory notifiable diseases to public health authorities. *Adv Dis Surv* 2007;3:1-5. doi.10.1016/j.ijmedinf.2012.06.004.
12. Hu H, Yao N, Qiu Y. Comparing rapid scoring systems in mortality prediction of critically ill patients with novel coronavirus disease. *Acad Em Med* 2020;27:461-8. doi.https://doi.org/10.1016/j.pbiomolbio.2011.07.001.
13. Krause G, Altmann D, Faensen D, Porten K, Benzler J, Pfoch T, et al. Survnet electronic surveillance system for infectious disease outbreaks Germany. *Em Inf Dis* 2007;13:1548. doi. 10.1016/j.ijmedinf.2012.07.003.
14. Schumacher J, Diercke M, Salmon M, Czogiel I, Schumacher D, Claus H, et al. Timeliness in the German surveillance system for infectious diseases amendment of the infection protection act in 2013 decreased local reporting time to 1 day. *PloS One* 2017;12: 187037. doi.10.1136/qshc.2007.025247.
15. Rolfhamre P, Jansson A, Arneborn M, Ekdahl K. Sminet-2 description of an internet-based surveillance system for communicable diseases in Sweden. *Euro Surve Bul Europeen Dis.* 2006;11:103-7. doi.10.2991/iconhomecs-17.2018.1.
16. Chandrasekar K, Mahesan S, Bath P. Notifiable disease surveillance in Sri Lanka and the United Kingdom: a comparative study. *Sri Lanka J Biomed Info* 2013;4:32-7. doi.10.1016/j.jacep.2018.11.013.
17. Herbert S, Leong G, Hewitt K, Cassell J. Do genitourinary physicians report notifiable diseases? A survey in South East England. *Int J STD AIDS* 2015;26:173-80. doi.10.4103/rcm.rcm_34_17.
18. Vlieg WL, Fanoy EB, Asten L, Liu X, Yang J, Pilot E, et al. Comparing national infectious disease surveillance systems: China and the Netherlands. *BMC Pub Health* 2017;17:415. doi. 10.1093/europace/eut149.
19. Zhang L, Wilson DP. Trends in notifiable infectious diseases in China implications for surveillance and population health policy. *PLos One* 2012;7:31076. doi.10.4102/sajr.v20i2.1048
20. Zhang X, Hou F, Li X, Zhou L, Liu Y, Zhang T. Study of surveillance data for class B notifiable disease in China from 2005 -14. *Int J Inf Dis* 2016;48:7-13. doi.10.1016/j.chest.2017.05.040.
21. Wang L, Wang Y, Yang G, Ma J, Wang L, Qi X. China information system for disease control and prevention. *HIT Brief*

- Book 2013:101-8. doi.10.1016/s0140-6736(12)61463-9
- 22.Hsieh YH, Kuo MJ, Hsieh TC, Lee HC. Underreporting and underestimation of gonorrhea cases in the Taiwan National Gonorrhea Notifiable Disease System in the Tainan region evaluation by a pilot physician based sentinel surveillance on *Neisseria gonorrhoeae* infection. *Int J Inf Dis* 2009;13:413-9. doi.10.1016/j.jbi.2014.03.011.
- 23.Yoo HS, Park O, Park HK, Lee EG, Jeong EK, Lee JK, et al. Timeliness of national notifiable diseases surveillance system in Korea a cross sectional study. *BMC Publ Health* 2009;9:93.
- 24.Tan HF, Chang CK, Tseng HF, Lin W. Evaluation of the national notifiable disease surveillance system in Taiwan an example of varicella reporting. *Vaccine* 2007;25:2630-3. doi.10.1016/j.pbiomolbio.
- 25.Benson FG, Levin J, Rispel LC. Health care providers compliance with the notifiable diseases surveillance system in South Africa. *PloS One* 2018;13: 195194. doi.10.4103/jehp.jehp_2_19.
- 26.Girdlerbrown B. Evaluation of the notifiable diseases surveillance system in South Africa. *Int J Inf Dis* 2017;59:139-40. doi.10.1016/j.hrthm.2019.05.002.
- 27.Benson F, Musekiwa A, Blumberg L, Rispel L. Survey of the perceptions of key stakeholders on the attributes of the South African Notifiable diseases surveillance system. *BMC Publ Health* 2016;16:1120. doi.10.1016/j.ijmedinf.
- 28.Miller M, Deeble M, Roche P, Spencer J. Evaluation of Australia's national notifiable disease surveillance system. *Commun Dis Int Quarter Rep* 2004;28:311. doi.10.1016/j.jbi.2018.07.009. doi.10.1089/tmj.2012.0071.
- 29.Azar F, Masoori N, Meidani Z, Paul L. Proposal for a modernized Iranian notifiable infectious diseases surveillance system: comparison with USA and Australia. *Eastern Med Health J* 2010;16: doi. 10.1007/s12553-014-0085-8.
- 30.NNDSS ARWG. Australia's notifiable disease status 2014 annual report of the national notifiable diseases surveillance system. *Commun Dis Intel quarter Repo* 2016;40: 48. doi.10.1007/s12553-014-0085-8.
- 31.Yadaw AS, Li Yc, Bose S, Iyengar R, Bunyavanich S, Pandey G. Clinical features of COVID-19 mortality development and validation of a clinical prediction model. *Lancet Digital Health* 2020;2: 516-25. doi. 10.5335/rbca.v1i1i2.8651.
- 32.Jones NF, Calder L. eNotification adapting referral for public health notifiable disease reporting in new zealand. *Healthcare Info Res* 2012;18:225-30. doi. 10.0000-0002-5578-758X.

Data Architecture of Coronavirus Disease 2019 Surveillance System: A Systematic Review

Shanbehzadeh M¹, Kazemiarpanahi H^{2*}, Nopour N³, Haqiri H⁴, Mobasheri F², Bazvandnezhad Z²

(Received: September 19, 2020)

Accepted: May 27, 2020)

Abstract

Introduction: Management and control of reportable diseases are challenging because these diseases include a large spectrum of infectious conditions that need accurate, precise, and timely reporting. To deal with this problem, an integrated surveillance system using the set of core data architecture principles is crucial to ensure the effective management of data. Therefore, this study aimed to identify the core data architecture requirements for effective management of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19), followed by designing a data architecture model.

Materials & Methods: This systematic review was conducted in 2020 through searching five databases, including PubMed, Web of Science, Science Direct, and Scopus M, as well as Google scholar search engine to identify metrics for COVID-19 data architecture designing. Moreover, the search formula definition, implication of inclusion and exclusion criteria, search filtering adjustment, and related study identification were performed in this study. Subsequently, the cases identifying the architecture data of the COVID-19 component were systematically extracted and categorized in suitable classes. Finally, the management

system of the architecture model of the patient was visualized in this study.

Ethics code: IR.ABADANUMS.REC.1399.065

Findings: Out of 398 identified studies, 27 articles met the inclusion criteria. The obtained data were categorized into five classes, including organizations involved in data management (data producer, data users, and decision-makers), data sources, information requirements (11 information classes and 77 data elements), standards (semantic and syntactic), and control quality criteria of the data.

Discussions & Conclusions: Implementation of customized data architecture for COVID-19 can increase the potential of the health care systems to prevent the high prevalence of this disease and improve the quality of care through timely and effective health monitoring, accurate epidemiological investigations, clinical decision supports, and health-care policymaking.

Keywords: COVID-19, Data architecture, Information system, Reportable diseases, Surveillance system

1. Dept of Health Information Technology, Faculty of Paramedical, Ilam University of Medical Sciences, Ilam, Iran

2. Dept of Health Information Technology, Abadan Faculty of Medical Sciences, Abadan, Iran

3. Dept of Health Information Technology and Management, School of Allied Medical Sciences, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

4. Dept of Health Information Technology and Management, Faculty of Allied Medical Sciences, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

*Corresponding author Email: Hadi.kazemi67@yahoo.com